

ΤΑΞΗ: Β' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Υπεύθυνη ομάδας Αρχαίων Ελληνικών: ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΧΑΝΤΖΟΥΛΗ

Επιμέλεια διαγωνίσματος: ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΗΓΟΥΝΑΚΗΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

(Πλάτωνος Πρωταγόρας 322a-323a)

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρῦεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθήτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνὰς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἤϋρετο. Οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ᾤκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής — πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική — ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σῶζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῶ γενέει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί.

ΑΡΕΙΤΟΛΟΜΟ
(Αριστοτέλους Πολιτικά Α2, 15-16)

Φύσει μὲν οὖν ἡ ὁρμὴ ἐν πᾶσιν ἐπὶ τὴν τοιαύτην κοινωνίαν [: τὴν πόλιν]· ὁ δὲ πρῶτος συστήσας μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος. Ὡσπερ γὰρ καὶ τελεωθεὶς βέλτιστον τῶν ζῶων ἄνθρωπός ἐστιν, οὕτω καὶ χωρισθεὶς νόμου καὶ δίκης χείριστον πάντων. Χαλεπωτάτη γὰρ ἀδικία ἔχουσα ὄπλα· ὁ δὲ ἄνθρωπος ὄπλα ἔχων φύεται φρονήσει καὶ ἀρετῇ, οἷς ἐπὶ τὰναντία ἔστι χρῆσθαι μάλιστα. Διὸ ἀνοσιώτατον καὶ ἀγριώτατον ἄνευ ἀρετῆς, καὶ πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδὴν χείριστον. Ἡ δὲ δικαιοσύνη πολιτικόν· ἡ γὰρ δίκη πολιτικῆς κοινωνίας τάξις ἐστίν, ἡ δὲ δικαιοσύνη τοῦ δικαίου κρίσις.

A1. α) Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Οι άνθρωποι μετά την προσφορά του Προμηθέα κατείχαν και την πολιτική τέχνη.
2. Οι άνθρωποι προσπάθησαν ανεπιτυχώς να δημιουργήσουν πόλεις.
3. Η απουσία νόμων και δικαιοσύνης κατατάσσει τον άνθρωπο στο χειρότερο είδος των ζώων.

β) 1. «καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν»: Σε ποια λέξη αναφέρεται η αντωνυμία «αὐτοῖς»;

2. «Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῶ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν»: Σε ποια λέξη αναφέρεται η αντωνυμία «πᾶν»;

3. «χωρισθεὶς νόμου καὶ δίκης χεῖριστον πάντων»: Σε ποια λέξη αναφέρεται το επίθετο «χεῖριστον» και σε ποια η αντωνυμία «πάντων»;

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

B1. Τι σημαίνει η φράση «ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας»; (μονάδες 4)
Πώς προσπάθησαν οι άνθρωποι να βελτιώσουν περαιτέρω τη ζωή τους ύστερα από αυτό (μονάδες 3) και ποια προβλήματα δεν μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν; (μονάδες 3)

Μονάδες 10

B2. Να αναλύσετε τους όρους «αἰδώς» και «δίκη». Γιατί αποτελούν «πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγὸι»;

ΑΡΕΙΤΟΛΜΟ

Μονάδες 10

B3. α) Να χωρίσετε τις παρακάτω λέξεις στα συνθετικά τους μέρη και με το δεύτερο συνθετικό να γράψετε ένα σύνθετο ουσιαστικό ή επίθετο στα νέα ελληνικά: *συγγένειαν, συστήσας, ἀπώλλυντο*.

(μονάδες 6)

β) Να εντοπίσετε στο πρώτο απόσπασμα λέξεις ετυμολογικά συγγενείς με τις ακόλουθες: *τοκετός, οικισμός, δεοντολογία, δέος*.

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

B4. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση τις γνώσεις σας από τη σχολική εισαγωγή:

1. Το ενδιαφέρον των σοφιστών για τα ηθικά θέματα ήταν χρησιμοθηρικό.
2. Κατηγορίες για ασέβεια είχαν υποστεί ο Πρωταγόρας ο Αναξαγόρας και ο Σοφοκλής.
3. Ο Σωκράτης αντιπρότεινε προς το δικαστήριο ως ποινή τη στέγαση στο πρυτανείο.
4. Την Ακαδημία του Πλάτωνα έκλεισε ο Ιουλιανός το 529 μ. Χ.
5. Η μέθοδος της διάλεξης είναι μέθοδος πειθούς και δεν είναι κατάλληλη για τη φιλοσοφία.

Μονάδες 10

B5. Παράλληλο κείμενο

Ο Δημοσθένης επισημαίνει τις συνέπειες από τη μη ύπαρξη ορθών νόμων στην κοινωνία.

«Και βέβαια ότι ταιριάζει να τιμωρείτε όλους όσοι αδικούν γνωρίζω ότι όλοι θα το ισχυρίζασατε, αν κάποιος σας ρωτούσε. Πόσο περισσότερο, βέβαια, αυτόν, ο οποίος πρότεινε νόμο, για να βλάψει τον λαό, εγώ θα προσπαθήσω να εξηγήσω. Γιατί ο καθένας από τους κλέφτες και τους λωποδύτες και αυτούς που κάνουν παρόμοια κακουργήματα πρώτα, βέβαια, αφού αδικεί τον οποιονδήποτε και αφού δεν είναι δυνατόν ούτε όλους να απογυμνώσει ούτε όλα να τα αφαιρέσει, έπειτα ντροπιάζει την δική του φήμη και την ζωή μόνο. Αν, λοιπόν, κάποιος προτείνει νόμο, με τον οποίο κάθε εξουσία και ελευθερία θα ανήκει σε αυτούς που θέλουν να σας αδικούν, αυτός αδικεί ολόκληρη την πόλη και ντροπιάζει όλους. Γιατί όταν γίνεται κυρίαρχος νόμος κακός, είναι ντροπή για την πόλη που νομοθετεί και τους βλάπτει όλους, όσοι βέβαια χρησιμοποιούν αυτόν.» (ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ, Κατά Τιμοκράτους 204-205)

Αφού αναφερθείτε στις απόψεις του Αριστοτέλη για την αδικία στο δεύτερο κείμενο αναφοράς, να τις συσχετίσετε με το παραπάνω παράλληλο κείμενο από τον λόγο του Δημοσθένη και να εξηγήσετε για ποιον λόγο οι δύο διανοητές πραγματεύονται τις συνέπειες της αδικίας.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, Περί τοῦ ζεύγους 28-29)

Ο γιος του Αλκιβιάδη-που είχε το ίδιο όνομα με τον πατέρα του –τον υπερασπίζεται στον συγκεκριμένο λόγο απέναντι στην κατηγορία του Τεισίας. Ο Τεισίας είχε ζητήσει από τον Αλκιβιάδη να αγοράσει ένα άρμα εκ μέρους του, για να λάβει ο Τεισίας μέρος σε αγώνες, αλλά, σύμφωνα με το κατηγορητήριο, ο Αλκιβιάδης το κράτησε για τον εαυτό του νικώντας αυτός στους αγώνες.

Τὴν μὲν οὖν φιλίαν τὴν πρὸς τὸν δῆμον οὕτω παλαιὰν καὶ γνησίαν καὶ διὰ τὰς μεγίστας εὐεργεσίας γεγενημένην παρὰ τῶν προγόνων παρέλαβε. Αὐτὸς δὲ κατελείφθη μὲν ὀρφανός, ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ μαχόμενος ἐν Κορωνεΐα τοῖς πολεμίοις ἀπέθανεν, ἐπιτροπεύθη δ' ὑπὸ Περικλέους, ὃν πάντες ἂν ὁμολογήσειαν καὶ σωφρονέστατον καὶ δικαιοτάτον καὶ σοφώτατον γενέσθαι τῶν πολιτῶν. Ἡγοῦμαι γὰρ καὶ τοῦτ' εἶναι τῶν καλῶν, ἐκ τοιούτων γενόμενον ὑπὸ τοιούτοις ἤθεσιν ἐπιτροπευθῆναι καὶ τραφῆναι καὶ παιδευθῆναι. Δοκιμασθεὶς δ' οὐκ ἐνδεέστερος ἐγένετο τῶν προειρημένων, οὐδ' ἠξίωσεν αὐτὸς μὲν ῥαθύμως ζῆν, σεμνύνεσθαι δ' ἐπιταῖς τῶν προγόνων ἀρεταῖς, ἀλλ' εὐθὺς οὕτω μέγ' ἐφρόνησεν, ὥστ' ᾤθη δεῖν δι' αὐτὸν καὶ τὰ κείνων ἔργα μνημονεύεσθαι. Καὶ πρῶτον μὲν, ὅτε Φορμίων ἐξήγαγεν ἐπὶ Θράκης χιλίους Ἀθηναίων, ἐπιλεξάμενος τοὺς ἀρίστους, μετὰ τούτων στρατευσάμενος τοιοῦτος ἦν ἐν τοῖς κινδύνοις ὥστε στεφανωθῆναι καὶ πανοπλίαν λαβεῖν παρὰ τοῦ στρατηγοῦ.

Λεξιλόγιο

σεμνύνομαι= περηφανεύομαι

ἐπιτροπεύομαι= κηδεμονεύομαι

ῥαθύμως= σε αδράνεια, νωθρά

ΑΡΕΙΤΟΛΟΜΟ

Λάσση - Αγ. Δημήτριος

Γ1. Να αποδώσετε στα νέα ελληνικά το απόσπασμα: «Τὴν μὲν οὖν φιλίαν . . . τῶν πολιτῶν».

Μονάδες 10

Γ2. Σε ποια γνωρίσματα του χαρακτήρα του πατέρα του αναφέρεται ο γιος του Αλκιβιάδη στην προσπάθειά του να εξυψώσει το ήθος και να αποκαταστήσει τη μνήμη του πατέρα του;

Μονάδες 10

Γ3. α) Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι:

μεγίστας εὐεργεσίας: η γενική του ίδιου αριθμού με το επίθετο στους άλλους βαθμούς

ὄν - πάντες - πατήρ : η δοτική πληθυντικού (μονάδες 6)

β) «ὁ γὰρ πατήρ αὐτοῦ μαχόμενος ἐν Κορωνεῖα τοῖς πολεμίοις ἀπέθανεν, ἐπετροπέυθη δ' ὑπὸ Περικλέους, ὄν πάντες ἄν ὁμολογήσειαν καὶ σωφρονέστατον καὶ δικαιοτάτον καὶ σοφώτατον γενέσθαι τῶν πολιτῶν. Ἦγοῦμαι γὰρ καὶ τοῦτ' εἶναι τῶν καλῶν»: Να γράψετε το β' ενικό προστακτικής των ρημάτων του αποσπάσματος στον χρόνο και στη φωνή που βρίσκονται. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

Γ4. α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους παρακάτω όρους του κειμένου: **αὐτοῦ - ὑπὸ Περικλέους - τῶν πολιτῶν - σωφρονέστατον.** (μονάδες 4)

β) Να γράψετε το ζητούμενο στην παρένθεση για καθέναν από τους υπογραμμισμένους όρους του κειμένου:

- παρέλαβεν (αντικείμενο)
- ἤξιωσεν (αντικείμενα παρατακτικά συνδεόμενα)
- δεῖν (υποκείμενο)
- μνημονεύεσθαι (υποκείμενο)

(μονάδες 4)

γ) «ὄν πάντες ἄν ὁμολογήσειαν καὶ σωφρονέστατον καὶ δικαιοτάτον καὶ σοφώτατον γενέσθαι τῶν πολιτῶν»: Να δικαιολογήσετε την έγκλιση εκφοράς της δευτερεύουσας πρότασης. (μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΑΡΕΙΤΟΛΜΟ

Δάφνη - Αγ. Δημήτριος

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ !!!